

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

**Diana, Antonino
Lugduni, M. DC. LXXX.**

33. An donatio facta infanti valeat? Et an nondum conceptis, vel natis
inutiliter donetur. Et nota prædictam donationem nascituro, vel infanti,
Notarij stipulatione factam irreuocabilem esse, ita vt ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76413](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76413)

que se vendieron por esclavos, porque vendiendose, solamente se obligan a acudir a sus señores con el dicho servicio ordinario, y así lo pide la razón, para que su miserable estado no sea con tanto rigor oprimido. Ita ille.

RESOL. XXXII.

As. servus, vel ancilla possit donare bona eis data ob turpem causam suorum corporum?
Item dice idem est de Monialis, aut Religiosa, si quæstum sui corporis faceret, an sibi, & non Monasterio lucraretur? Ex p. 8. tr. 6. Ref. 9.

Posse dicendum videtur. Nam dicta bona ancillæ, & non domino acquiruntur, eò quod tacita ancillæ voluntas sit, quod illud pretium soli ancillæ acquiratur, & quia data sunt pro usu corporis, quod dominus non habet.

2. Sed adversus Sanchez & Molinam hanc sententiam tenentes, citant argumentatur Caramuel in Theol. 1. 1. n. 394. Quia etiam Monialis, si quæstum proprii corporis faceret, sibi, & non Monasterio lucraretur; & si dices, non vltum corporis propter castitatis votum Monasterio subici, non vergebis. *Primò*, quia etiam dominus habetius cogendi suam ancillam, vt caste vivat. *Secundo*, quia facillimo negotio poterimus materiam mutare. Postulo, an audacia in homicidiis, veneficiis, aut quibuscumque aliis sacrilegiis, aut facinoribus committendis, subici communitati, potius quam castitas ancillæ dominæ? si non, cur non dicemus, aut ancillam pretium sui corporis acquirere domino, aut Religiosam, pecuniam ob veneficium datam, sibi, & non communitati lucrari? nulla enim est disparitatis ratio? Nec proderit ad intentionem donantis recurrere, quia si ancilla est domini incapax, non reddetur capax propter amassij voluntatem. Ergo, &c. Ita Caramuel, qui n. 395. sic etiam ait, Molina ponit alium casum, nimirum si servus aliquis restituit pecuniam, in compensationem, aut membrum mutilati, honoris detracti, aut cuiuscunque alterius damni recepti: & tunc putat servum acquirere verum illius pretij dominium, quia datur pro re, quæ non subleat domino. Vbi etiam distinguit Sanchez servum, quia hominem, à servo, quia seruo.

3. Sed hunc casum non esse verum constabit, si materia mutetur. Habueris enim Religiosam A. aliquam difficultatem; illum graniter percusseris, & manum abstuleris; manum quidem quæ non magis erat Monasterij quam tua tui servi manus: imò fortassis multò minùs. Venitur ad concordiam, agitur de satisfactione, offers quingentos patacones, & ille acceptat, sanè non satisfecisti modò, sed & satisdedisti. At interrogo. Cui nam acquiruntur illi quingenti patacones? Religiosæ, an Communitati? Ergo de servo, aut ancilla pariformiter philosophare. Hæc Caramuel doctè, vt semper solet. Sed ego in vtroque casu puto satis probabiliter servum acquirere sibi dominium de supradictis bonis; & idè licite sine domini licentia posse illa cuilibet donare. Et ita præter Sanchez & Molinam, docet Hurtadus.

4. Nota, quod Caramuel, n. 396. ad suam sententiam firmam adducit verba Iustini in Inst. per quas pers. nob. acc. §. item nobis. Sed hodie textus ille non officit. Et idè Harprechtus in Inst. com. tit. 7. §. alia autem n. 16. sic ait. Servi præterea iure civili (quo nihil proprii habent, & quicquid acquirunt dominis acquirunt. §. item nobis; infra. per quas pers. nobis acquiratur) donare non possunt; contra 28. §. si filius, aut servus 2. ff. de patris. Hodie verò præca illa servitute sublata, servi nostri res proprias habere, & consequenter donare possunt. Ita ille.

5. Igitur dicendum est, rigorem, & iura, quæ sequi. Tom. V. l.

tur Caramuel, vt optimè obseruat Vigiers de iust. tr. 1. c. 1. dub. 7. n. 18. per consuetudinem aliam esse mitigatam, sic quod plerique omnes concedant servis quoddam dominium aliquarum rerum, etsi non omnino perfectum: tale tamen, vt non teneantur res illas dominis tradere, idque his potissimum casibus. *Primò*, si dominus expresse vel tacite consentiat; vt servus habeat aliquod peculium proprium. *Secundo*, si aliquid donetur, aut testamento relinquatur seruo, cum expressa conditione; vt domino non acquiratur. *Tertiò*, volunt etiam ad servum spectare, si aliquid ipsi absolute relinquatur, non intuitu domini, sed ipsius servi, propter eius industriam, vel propter aliquod officium exhibitum. *Quartò* si illi aliquid detur in compensationem iniuriæ illatæ. Denique, si aliquid sibi subtrahat sine domini incommodo, quod liberè poterat expendere, aut si præter operas sibi præscriptas faciat alia quædam, ex quibus aliquid acquirat. Vnde & ex talibus interdum redimere potest libertatem.

6. Sed contra obiicitur. Innocentius c. cum olim. de privilegiis dicit servum & Monachum in eo esse pares, quod neuter alicuius rei habeat dominium. Ergo, &c. Respondetur esse aliquam inter eos paritatem vna ex parte, non tamen omnimodam. Paritas in eo est, quod neuter habet dominium omnino perfectum, & independentem: nam & ea quæ seruo conceduntur competere, & quorum aliquale admittitur habere dominium, ita adhuc sunt sub potestate domini, vt absque iniuria, quæ ad restitutionem obliget, possit auferre quamvis id habeatur tanquam inhumanum, & quidam abusus potestatis herilis; disparitas verò est, quod Monachi nullum omnino, ne quidem tale imperfectum habeant dominium. Vnde nihil sibi retinere possunt Superioribus infectis. Vide Nauarr. de redditib. g. 1. & Petr. Nauarr. l. 3. de restit. c. 1. & Soto lib. 4. de iust. & iur. g. 2. a. 2.

7. Vnde ex his patet responso ad doctrinam contrariam superius adductam à doctissimo Caramuele. Vide Doctores, quos ego citavi in p. 7. tr. de seru. Resol. 29. & seq. & ita nostram sententiam tenet Faustus in Spec. Confess. disp. 1. §. 18. vbi sic ait. Possunt servi donationem facere. Et ratio est, quia licet servi non possint fugere à dominis suis, possunt tamen accipere dona eis data; & quæ iure hereditario obtinent, vel ludo etiam illicito lucrantur, & per consequens in foro conscientie possunt ex eis donationem facere, quia illorum domini sunt, nec tenentur ea dominis suis restituere possunt etiam facere donationem de rebus acquisitis suo labore, in tempore, quo vocant à seruitio dominorum, quia seruitus solum obligat eos, ne deficiant dominos in seruitio ordinario, quo solent alij servi dominis assistere. Ita ille.

RESOL. XXXIII.

An donatio facta infanti valeat?

Et an nondum conceptis, vel natis inutiliter donetur?

Et nota prædictam donationem nascituro, vel infanti Notarij stipulatione factam irrevocabilem esse, ita vt nec ex consensu secundi donatarij possit revocari.

Idem dicendum est, si pater nomine nascituri aut stipulatur, aut donationem comprobatur.

Et quid, quando quis donaret infanti absenti? Ex p. 8. tr. 6. Ref. 1. r.

§. 1. **A**firmatiuam sententiam tenet Duarenus tit. de don. caus. mori. c. 6. Mozzius in Amphiteatro contractuum, tr. de don. c. de personis. n. 1. & alij asserentes infanti cuiusque donationem fieri posse.

2. Sed hæc opinio, vt optimè obseruat doctus Didacus Narbona in suis Annalibus Iuris anno 10. cum dimidio,

Sup hoc in
fra in Ref.
116 § vlt &
leg: etiā § §
cius not.

dimidio, q. 15. n. 5. non est admittenda, nisi pater, vel tabello illius nomine stipuletur, aut donantis voluntatem acceptauerit. Et hoc late nimis comprobant Ioannes Crotus in l. 1. in princ. in 2. lectura col. 3. vers. Et ex hoc in questione facti, de verb. oblig. Card. Mantica, de ra- cit. & ambig. conuent. lib. 13. d. tit. 6. n. 6. & ita intelli- gendus est Lara in compend. vita hominis, c. 16. n. 94.

3. Ex quibus inferitur, iuri consonam & convenientissimam esse resolutionem eorum, qui existimant, non- dum conceptis, vel natis, inutiliter donari, inter quos præcipuum locum obtinent Boërius, & ab eo relati, de- cisione 172. d. n. 4. Franciscus Hotomanus quest. illustr. q. 6. Card. Mantica d. tit. 6. n. 7. & nouissime Alphonsus Carranus disp. de vera humani partus naturalis & legi- rimi designat. c. 2. §. 3. ex n. 5. non solum, quia nulla est eorum persona, ut Hotomanus ratiocinatur; neque con- sensus (ut Mantica placeat) sed etiam quia neque in illis necessaria ætas ad donationis acquisitionem inuenitur.

4. Quod restringitur, ubi pater nomine nascitur, aut stipulatur, aut donationem comprobatur; nam hoc casu utilitatis causa receptum est eam valere, siquidem per patrem potest filius acquiri, quamvis post eius mor- tem nascantur. Et hoc magis procederet, interueniente Notario, qui nomine nascitur stipuletur. Vide Rauden- sem conf. 53. n. 25. vol. 1. Fontanellam dicta clausula 4. in princ. n. 18. Alphonsum Perez de Lara in compend. dict. c. 16. n. 94. Qui ideo resoluunt prædictam donationem nascituro, vel infanti Notarij stipulatione factam irre- uocabilem esse, ita ut nec ex consensu secundi donatarij possit reuocari. Quod antea docuerant Guilielmus Be- nedictus in c. Raynutus, verb. Si absque liberis moueretur 2. Iason conf. 213. n. 3. vers. Confirmantur præd. lib. 2. De- cius conf. 216. Visa transactio, in fine, & conf. 259. Pri- mo non videtur, n. 5. ubi in terminis decidit: dubio enim sibi proposito, quale ius quaesitum fuisset liberis nasci- turis, in donatione facta per patrem filio, contemplatio- ne matrimonij vocatis: respondit, hoc ius, concurrente præsertim acceptatione Notarij, firmum & irrevocabi- le iudicandum esse, & tale quod eis inuitis tolli non possit; idemque in ea donatione concludit Stephanus Bertrandus conf. 1. Viso consultationis themate 23. vers. Hinc etiam, iuncto casu illius consilij lib. 2. & Step- hanus Auffer. in decis. Capella Tolofana 453; in additio- ne magna circa medium, vers. Nec ob stare videtur, & la- tissimè in specie Cassanæ conf. 53. n. 51. vers. Contra- riam tamen partem. Quin etiam in generali stipulatione nulla nasciturorum mentio facta, sed tantum pro his quorum interest, à Notario recepta, eandem conclusio- nem admittit Decius in præallegato consilio 607. Viso puncto, n. 8. & seqq. Et hæc omnia obserua Narbona loc. cit. qui tandem num. 17. in fine, sic concludit. Ergo pari modo mortis causa donatio, ac inter viuos, vel alia que- tis, secundum dispositionem iuris communis, ad sui va- liditatem consensum in donatario requirens, nondum nato, aut infanti fieri non poterit; quia consensum, quem non habent, præstare non valebunt, nisi patre, aut seruo proprio, vel publico pro eis stipulante, d. l. 2. ff. rem pupilli saluam fore: vel nisi, ut principio commonstrauimus, infans ille sit, qui infantie appropriet.

5. Sed quia (ut sæpius diximus in hoc Tractatu) & Iurifconsultis & Theologis debitor sum, apponam hic pro Theologis nostrum Patrem Megalam, qui pertra- ctans hanc questionem in 2. 2. lib. 2. c. 1. §. 1. n. 17. sic ait. Quartò limita in casu, quo quis donaret infanti ab- senti; valeret enim talis donatio, licet ipso iure consen- tiat, vel acceptet, nec alius pro ipso hoc faceret. Et ita expresse tenet Gurtierrez in conf. 20. n. 7. post Decium in conf. 145. n. 3. & Molina de Hispan. primogen. lib. 4. c. 2. n. 75. fol. 136. Et hoc probat ex l. iubemus, C. de emanci- par. liber. ubi licet pro emancipatione liberorum absen- tium necessitas requiratur, ut antea, vel post consensum

eorum interueniat, tamen si liberi fuerint infantes, sine eorum consensu sui iuris efficiuntur. Et ratio alia non est, nisi quia, cum consentire non possint, non debent hac liberalitate priuari: sed hoc idem procedit in dona- tione facta infanti, ergo & hoc idem in donatione di- cendum erit; nam de similibus idem est iudicium, c. inter cæteros, de rescript. c. 2. de translat. Prælator. c. cum secu- dum Apostolum. in princ. de prebend. cum aliis concor- dantibus. Hæc Megala: quæ quidem admitto, cum cir- cumstantiis à Narbona, ubi supra, adductis.

RESOL. XXXIV.

An mater possit filio donare? Ex part. 8. tr. 6. Ref. 34.

§. 1. **D**igladantur Theologi & Iuristæ circa præsen- tem questionem, & quia illam optime pertra- ctat Pater Vvadingus tr. de contractib. disp. 3. dub. 10. n. 4. ponam per extensum eius verba: itaque sic asserit. De matre, an valide donet filio in potestate patris exi- stenti, potest esse controuersia; Antonius Gomez in 2. tom. 2. var. c. 4. ad fin. obiter id asserit. Molina disp. 243. de iust. id conatur probare multis textibus, in quibus tamè de hac re ne verbum quidem est, ut legenti patet. Moli- na autem secum traxit omnes sequentes, Azorium, Les- sium, Bonacinum, Laymā, & plerisque alios neotericos, præsertim Theologos. Ratio omnium est, quod tota ratio legis prohibentis donationem patris sit, quia filius est in potestate, eademque cum illo persona censetur, & proinde quæ filio donat, sibi ipsi censetur donare: atque hæc ratio in matre cessat, cum filium in potestate non habeat, & in lege mater non nominatur; ergo cum nec ratio legis matrem comprehendat, nec lex illam nomi- net, non debemus legem odiosam ad illam extendere.

Contrariam sententiam docent Iuristæ, Glossa ad l. statim citandam, Fachinaus lib. 3. controuers. c. 79. Gode- fredus in addit. ad Schneideuinum, Inst. de don. ubi citat Cynum, Fabrum, & Salicetum. Ratio horum est ex- pressa, & formata decisio iuris, l. 3. §. 4. ff. de donat. inter vir. & vxor. & l. 5. §. 2. ff. eodem.

2. Primo loco hæc habentur. Si mater filio qui in patris potestate donet, nullius momenti erit donatio, & in sequentibus aliis verbis idem repetitur. Nec contra sententiam Iuristarum quidquam facit ratio, qua nitun- tur Theologi; quod filius non sit in potestate matris, proindeque non prohibeatur ipsi donare, quia hæc non est ratio legum prohibentium donationem matris; sed quod cum prohibeantur donationes inter virum & vxorem, noluerint ne quidem indirectè eos donare; etiam per interpositas personas: cum enim pater acqui- rat dominium eorum quæ donantur filio, proinde esset donare filio, ac donare ipsi patri, siue marito.

3. Nihilominus tamen puto Theologos cum Iuri- stis hoc modo posse conciliari. Iuristarum sententia est vera, stando in iure antiquo, & Digestorum, quæ olim omnis peculij, præterquam castrensis, pater acquirat dominium, & proinde decisio iuris citata magna nite- batur æquitate, & iure posteriori Codicis, l. cum oportet. C. de bonis qua liberis, aduentitij peculij filius acquirat dominium, & non pater, proindeque in donatione facta à matre cessat ratio legis: illa enim donatio cum rei donatæ dominium ad patrem non transeat, non est vir- tualiter donatio inter virum & vxorem. Ex hoc modo vera est Theologorum sententia, nempe de iure Codi- cis. Si tamen mater donaret filio intuitu patris princi- paliter & immediatè, tunc lex citata ex Digesto habe- ret in tali donatione locum, quia esset in effectu dona- tio ab vxore marito facta, cum dominium talis doni ad patrem transeat. Ita Vvadingus loc. cit.

4. Sed præter Theologos citatos, eorum sententiam tenet